

MILO ĐUKANOVIĆ, PREDsjedNIK VLADE CRNE GORE I JEDAN OD GLAVNIH ZAGOVARATELJA OSAMOSTALJIVANJA CRNE GORE

I braća se najbolje slažu kad svaki ima svoju kuću

ANDRIJA TUNJIĆ

Nelazna sudbina Crne Gore, odgođen referendum o njezinoj samostalnosti, unutarnje političke turbulencije, te mnogi drugi problemi, teme su o kojima za Vjesnik govori Milo Đukanović, predsjednik vlade Crne Gore i jedan od glavnih zagovaratelja osamostaljanja Crne Gore.

● **Gospodine premijeru, hoće li Crna Gora postati samostalnom državom?**

– To je put za koji smo se opredijelili i na kome ćemo ustrajati.

● **To mislite i nakon nedavnih »Instrukcija« Chrisa Pattena u Beogradu?**

– Kao i prije i poslije razgovora s gospodinom Pattenom, optimist sam u pogledu europske budućnosti Crne Gore. Ali osim optimizma državnička pozicija prije svega nalaže realnost. A naša realnost je nezadovoljstvo sadašnjim stanjem europskih procesa u Srbiji i Crnoj Gori. To je ocjena koju smo konstatali i u razgovoru s gospodinom Pattenom, zbog čega smo se suglasili o nužnosti deblakade tog procesa. Dva su problema koja usporavaju europske procese u Srbiji i Crnoj Gori.

● **Koji su to problemi?**

– Prvi je pitanje suradnje s međunarodnim tribunalom u Haagu, a drugi je nepotpuna implementacija Akcijskog plana harmonizacije ekonomskih sistema Srbije i Crne Gore. Prvi je Crna Gora ispunila, a što se tiče drugoga, sa zadovoljstvom mogu reći da su usuglašene carinske stope za 93 posto proizvoda i da bi usuglašavanje preostalih carinskih stopa u rokovima na kojima se insistira neminovno išlo na štetu jedne ili druge države članice. Niti je realno da Crna Gora podigne carinske stope za preostalih 56 neusuglašenih proizvoda i time dodatno i radikalno pogorša standard svojih građana, niti se od Srbije može očekivati da snizi carine za tih 56 proizvoda, jer bi time opasno ugrozila svoju poljoprivredu i agrarnu industriju.

● **Nisam za crno-bijelo tumačenje stavova»**

● **Osim toga, što je uzrok usporavanja europskog puta Crne Gore i Srbije?**

– Prije svega je to neadekvatan

O EUROPSKIM INTEGRACIJAMA: Smatram da bi se i Crna Gora i Srbija brže integrirale u europsko društvo ako bi svaka za sebe potpisale Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s EU

institucionalni okvir, insistiranje na održavanju nefunkcionalne državne zajednice sastavljene iz dvije članice koje su disproporcionalne i po broju stanovnika i po teritoriju i čiji su razvojni prioriteti različiti. Smatram da bi se i Crna Gora i Srbija brže integrirale u europsko društvo ako bi svaka za sebe potpisale Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s EU. To bi trebalo pokušati makar i bez zadržanja u postojećem institucionalni okvir, čije je trogodišnje trajanje predviđeno Beogradskim sporazumom. To bi doprinijelo harmonizaciji s EU standardima.

● **Bi li to doprinijelo samostalnosti Crne Gore?**

– Nisam za crno-bijelo tumačenje političkih stavova, prema kojemu onaj tko nije »za« taj je

O CRNOGORSKO-HRVATSKIM ODNOSIMA: Nakon krvavog raspada bivše SFRJ, Crna Gora i Hrvatska postale su primjer rješavanja problema i uspostavljanja suradnje u kojoj nas prošlost uči što se na ovim prostorima više ne smije ponoviti

»protiv«. Međunarodna zajednica ne gleda na državopravni status Crne Gore s pozicije diktata niti opredjeljivanja »za« i »protiv«.

● **A kakav je stav građana Crne Gore prema samostalnosti?**

– Većinska Crna Gora misli da je državna samostalnost najbolji institucionalni okvir za ostvarenje interesa građana, i Srbije i Crne Gore, kao i da je to najbolji put za uspostavljanje zdravih međusobnih odnosa dviju starih europskih država. Nažalost, takav stav nije naišao na razumijevanje u Srbiji, a zbog ratnog raspada bivše SFRJ, kao i zbog političke podijeljenosti u Crnoj Gori, međunarodna zajednica je također imala rezerve prema našoj ideji. Zato je i kao moguć kompromis potpisan Beogradski sporazum. Njime

su se države članice obvezale da će dati trogodišnju šansu državnoj zajednici kao obliku međusobnih odnosa, a nakon tri godine na referendumu građani se imaju pravo izjasniti o svom državopravnom statusu. Potpisom gospodina Solane međunarodna zajednica je dala dodatne garancije da će volja građana biti poštovana. Dakle, državni status Crne Gore ovisit će isključivo od volje njenih građana.

● **A kakva će volja biti?**

– Uvjeren sam da će ona biti u prilog državne samostalnosti Crne Gore. Isto kao što sam uvjeren da će i u Srbiji svakim danom sve više rasti raspoloženje prema državnoj samostalnosti Srbije. Taj proces prati onaj drugi-proces demokratske emancipacije Sribi-

je.

● **Vjerujem u snagu argumenata»**

● **Koji će, svi su izgledi, i dalje biti protiv samostalnosti Crne Gore?**

– Protiv crnogorske državnosti su najčešće emocije i predrasude.

● **I kako ćete se tome opirati?**

– Dijalog je najbolji put rješavanja političkih razlika. Argumenti su na strani tog rješenja i ja vjerujem isključivo u snagu tih argumenata.

● **Možete li argumentima objasniti veliki postotak Sbrnogoraca»**

– Kolebanja u nacionalnoj strukturi Crne Gore od jednog do



MILO ĐUKANOVIĆ: Državni status Crne Gore ovisit će isključivo od volje njenih građana

»Srbija se mora osloboditi mitomanije«

● **Zašto je Srbija protiv samostalnosti Crne Gore?**

– Protiv državne samostalnosti Crne Gore je onaj dio političke javnosti u Srbiji koji je opsjednut mitomanijom i idejom Velike Srbije. Dakle, to je onaj nacionalistički dio političke Srbije koji Crnu Goru prisvaja, tumačeći to tvrdnjom o Crnoj Gori kao srpskoj državi, potrebom da

»Srbija ima more«, nesposobnošću da Crna Gora sama opstane i sl. Kakvo god da je obrazloženje suština je ista – riječ je o političkoj svijesti koja je samoj Srbiji u prošlosti donijela mnogo nesreće. Ja ipak vjerujem u demokratsku Srbiju, koja će poraziti takvu retrogradnu retoriku i svijest. Demokratskom i proeuropskom profilacijom Sribi-

ma ima i pristalica i protivnika nezavisnosti Crne Gore. Ali ako već govorimo o intelektualnoj eliti ona je bez sumnje u velikoj većini na strani samostalnosti, ona podržava ambiciju naroda da upravlja svojom budućnošću. Zato sam uvjeren da će svakim danom u svim strukturama sve više ljudi biti na strani državne samostalnosti Crne Gore.

● **Kakvi su vam odnosi sa sadašnjom srbijanskom vladom i premijerom Koštunicom?**

– Konstruktivan dijalog i suradnja na ravnopravnim osnovama naše su trajno opredjeljenje u odnosima sa Srbijom. Takav odnos imamo i danas, s Vladom Srbije i gospodinom Koštunicom.

● **Ako bi cijena samostalnosti bilo prekidanje odnosa sa Srbijom biste li prekinuli te odno-**

je će se postupno i neumitno oslobadati pogubne, mitomanske, nacionalističke velikodržavne politike koja je kroz povijest skupo koštala i srpski narod i njegove susjede. Samo samostalna i proeuropska Srbija bit će pouzdan čimbenik stabilnosti u regiji i važan oslonac europske politike na Zapadnom Balkanu.

O STAVU GRAĐANA PREMA SAMOSTALNOSTI: Većinska Crna Gora misli da je državna samostalnost najbolji institucionalni okvir za ostvarenje interesa građana, i Srbije i Crne Gore, kao i da je to najbolji put za uspostavljanje zdravih međusobnih odnosa dviju starih europskih država

drugog popisa pokazuju da proces formiranja crnogorske nacije nije završen. Ali bez obzira na to, mi smo građanska država, koja svim građanima jamči jednaka prava bez obzira na njihovu nacionalnu, političku ili vjersku pripadnost. Ta prava Crna Gora im je dužna osigurati, neovisno od toga kakav će biti njen konačni državno-pravni položaj – neovis-

no od toga hoće li biti članica državne zajednice ili nezavisna država.

● **Koliko je tzv. crnogorska elita smetnja samostalnosti Crne Gore? Naime, elita je podijeljena na protivnike samostalnosti i na one koji su za samostalnost.**

– Ne bih posebno izdvajao bilo koju kategoriju, u svim struktura-

se?

– Situaciju o kojoj govorite hipotetički, isključujem čak i kao hipotezu. Vjerujem da je vrijeme isključivosti i netrpeljivosti na ovim prostorima iza nas. Bez obzira da li funkcionirale u državnoj zajednici ili kao samostalne države Crna Gora i Srbija su bliske i upućene na suradnju i tu suradnju će ostvarivati. Granice nisu prepreka za

O TZV. CRNOGORSKOJ ELITI: Ako već govorimo o intelektualnoj eliti ona je bez sumnje u velikoj većini na strani samostalnosti, ona podržava ambiciju naroda da upravlja svojom budućnošću

suradnju i slogu. Pa i braća se najbolje slažu kad svaki ima svoju kuću.

● **»Stvari smo nazvali pravim imenom«**

● **Hoće li samostalna Crna Gora imati bolje odnose s Hrvatskom nego što ih ima sada?**

– Dopustite da i ovaj puta izrazim zadovoljstvo dostignutom razinom međudržavnih odnosa, koji se posljednjih godina dinamično kreću uzlaznom putanjom. Podsjetit ću, još u vrijeme kad je Crna Gora bila izložena stalnim pritiscima Miloševićeve diktature, kad je moj susret s gospodinom Mesicom u Cavtatu bio izložen najostrijim osudama tadašnjeg režima koji je prijetio miru u Crnoj Gori, mi smo smogli snage da stvari

za brzi napredak regiji u cjelini, pa i Crne Gore koja je dio te regije i koja desetljećima zaostaje na putu ka europskim i euroatlantskim integracijama.

S gospodinom Žužulom sam razgovarao o čitavom nizu inicijativa i unapređenju suradnje u oblasti prometa, sigurnosti, kulturne suradnje i o položaju manjina. Multietničnost i multikulturalnost su naša najvažnija demokratska legitimacija, a manjine su most koji nas spaja. Unapređivanjem položaja manjina i u Crnoj Gori i u Hrvatskoj snažno doprinesimo daljnjem jačanju naše uspješne suradnje. Nakon tragičnih godina koje je donio krvavi raspad bivše SFRJ, Crna Gora i Hrvatska postale su primjer rješavanja problema i uspostavljanja

O BEOGRADSKOM SPORAZUMU: Njime su se države članice obvezale da će dati trogodišnju šansu državnoj zajednici kao obliku međusobnih odnosa, a nakon tri godine na referendumu građani se imaju pravo izjasniti o svom državopravnom statusu

nazovemo pravim imenom i topčemo novu i vrlo uspješnu fazu naših odnosa. Doprinosi toj suradnji Crna Gora daje i danas, dok funkcionira u okviru državne zajednice, a takav odnos će izgrađivati i ubuduće – tada vjerujem, kao međunarodno priznata država.

● **U tom kontekstu kako ocjenjujete prošlotjedni posjet ministra Žužula Crnoj Gori?**

– I taj posjet je nastavak sveobuhvatne i kvalitetne dobrosusjedske suradnje. Hrvatska je, osim što je naš susjed, i zemlja koja je prevalila značajnu dionicu na putu europskih i atlantskih integracija. To nas iskreno raduje, a ujedno i doživljavamo kao šansu

suradnje u kojoj nas prošlost uči što se na ovim prostorima više ne smije ponoviti. Zato sam naročito zadovoljan što je u hrvatskoj delegaciji bila i gradonačelnica Dubrovnika, Dubravka Šuica.

● **Kako u svemu tome vidite ulogu Svijeta Hrvatsko-crnogorskoga prijateljsva na čijem je čelu Veljko Bulajić?**

– To je još jedan snažan poticaj unapređenju suradnje Crne Gore i Hrvatske.

● **I na kraju, jeste li se iskreno ispričali za zločine koje su u agresiji na Hrvatsku počinili Crnogorci?**

– Da, iskreno. Za sve neprijatno što je učinio bilo koji građanin Crne Gore.

KINA I SVIJET 15 GODINA NAKON POKOLJA U SREDIŠTU PEKINGA

Kako je Bush stariji spasio kineski partijski vrh nakon Tienanmena

Poruka Georgea Busha starijeg Kinezima: »Nećemo zbog takvog incidenta uništiti sve ono što smo stvarali 17 godina!«. Nixonov odgovor na optužbe da se slizao s kineskim komunistima: »Zamislite, kakav bi to posao bio kad bismo svakom Kinezu uspjeli prodati samo jednu četkicu za zube«. Kina je danas postala riznica svjetskih strahovanja i nada, ponekad inspirator geopolitičkog napretka, ponekad izgovor za tuđe gospodarske nedaće. Kina može oživjeti ali i destabilizirati svjetsko gospodarstvo, jer ona je najveći potrošač bakra, kositra, cinka, platine, čelika i željezne rudače, drugi je najveći potrošač aluminijske, olova i nafte (poslije SAD-a), pa se i njoj zahvaljuje prošlogodišnja 35 posto veća potražnja - pa stoga i poskupljenje - nafte

TOMISLAV BUTORAC

Nelazna sudbina Crne Gore, odgođen referendum o njezinoj samostalnosti, unutarnje političke turbulencije, te mnogi drugi problemi, teme su o kojima za Vjesnik govori Milo Đukanović, predsjednik vlade Crne Gore i jedan od glavnih zagovaratelja osamostaljanja Crne Gore.

● **Gospodine premijeru, hoće li Crna Gora postati samostalnom državom?**

– To je put za koji smo se opredijelili i na kome ćemo ustrajati.

● **To mislite i nakon nedavnih »Instrukcija« Chrisa Pattena u Beogradu?**

– Kao i prije i poslije razgovora s gospodinom Pattenom, optimist sam u pogledu europske budućnosti Crne Gore. Ali osim optimizma državnička pozicija prije svega nalaže realnost. A naša realnost je nezadovoljstvo sadašnjim stanjem europskih procesa u Srbiji i Crnoj Gori. To je ocjena koju smo konstatali i u razgovoru s gospodinom Pattenom, zbog čega smo se suglasili o nužnosti deblakade tog procesa. Dva su problema koja usporavaju europske procese u Srbiji i Crnoj Gori.

● **Koji su to problemi?**

– Prvi je pitanje suradnje s međunarodnim tribunalom u Haagu, a drugi je nepotpuna implementacija Akcijskog plana harmonizacije ekonomskih sistema Srbije i Crne Gore. Prvi je Crna Gora ispunila, a što se tiče drugoga, sa zadovoljstvom mogu reći da su usuglašene carinske stope za 93 posto proizvoda i da bi usuglašavanje preostalih carinskih stopa u rokovima na kojima se insistira neminovno išlo na štetu jedne ili druge države članice. Niti je realno da Crna Gora podigne carinske stope za preostalih 56 neusuglašenih proizvoda i time dodatno i radikalno pogorša standard svojih građana, niti se od Srbije može očekivati da snizi carine za tih 56 proizvoda, jer bi time opasno ugrozila svoju poljoprivredu i agrarnu industriju.

kobe Pekinga i Moskve, Amerikanci su tih godina čak dobili dopuštenje da uz kineske sjeverne granice sagrade postaje za prikupljanje obavještajnih podataka o SSSR-u, a ponudili su Kinezima i američke satelitske usluge.

Riznica strahova i nada

No, uz stratešku suradnju zbog zajedničkog suprotstavljanja Rusima, bilo je i mnoštvo nespornosti na ostalim područjima, pa i protivljenja suradnji. Kako bi ublažio kritike da se slizao s kineskim komunistima, Nixon je isticao koristi od gospodarske razmjene. Znao je govoriti: »Zamislite, kakav bi to posao bio kad bismo svakom Kinezu uspjeli prodati samo jednu četkicu za zube«.

Naravno, poslije desetljeća napetosti, odnosi su se morali strpljivo graditi. Popis američkih javnih prigovora godinama je bio impresivan. Kinezima se zamjeralo što u SAD izvoze robu koju izrađuju zatvorenici, pa što zbog minimalne cijene rada uspješno konkuriraju američkoj proizvodnji i tako ostvaruju golem suficit u razmjeni. Kritiziralo ih se da ne poštuju pravila o autorskim pravima, da krađu patente i bez naknade kopiraju sve što stignu, pa i da proizvode lijekove i insekticide bez licence. Kao grijehe nabrajalo se i prisilne pobačaje i ostale mjere protiv ekološkog prištaja. Kao najozbiljnije, zamjeralo im se i ono što rade svi (a najčešće upravo velike sile), da spremno prodaju oružje svakome tko ga može kupiti.

A onda je, posljednjih godi-



DENG XIAOPING: Zaborav će prekriti Tienanmen

na, Kina postupno postala riznica svjetskih strahovanja i nada, ponekad inspirator geopolitičkog napretka, ponekad izgovor za tuđe gospodarske nedaće. Amerikanci vjeruju da im zbog kineske konkurencije, pa i zbog vezivanja kineske podcijenjene valute uz (također podcijenjen) dolar, padaju plaće i nestaju radna mjesta. Štoviše, da Kina, time što ostvaruje golemi višak u razmjeni sa SAD-om (veći od sto milijardi dolara) i ulaganjem tog viška u američke obveznice, zapravo u svojim rukama drži američki gospodarski oporavak.

Kina i Japan kupci američkih dugova

Zbog takve prijateljske gospodarskim matom, Bush je nedavno izvršio pritisak na taj-

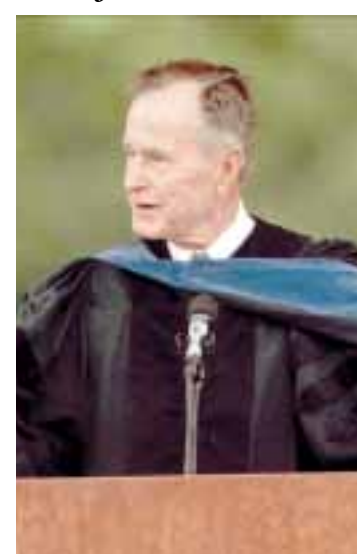


INCIDENT ILI POKOLJ NA TIENANMENU: Građani Pekinga na izgorjelim vojnim vozilima i automobilima

vanskog predsjednika Chen Shui-biana da ne izaziva Kinu. Čak i Europska središnja banka optužuje Kinu za spor rast i ustrajnu nezaposlenost u Europi. Francuzi dokazuju da

američka globalna moć ovisi o kineskoj kupnji američkih obveznica. Japanski ministar financija krivnju za japansku deflaciju svaljuje na kinesku valutnu politiku.

Ekonomisti dokazuju da SAD prosperira najviše zahvaljujući manjku u razmjeni sa svijetom od 500 milijardi dolara, a taj deficit pokriva kupci američkih državnih obveznica, najviše



GEORGE BUSH: Ne treba zbog incidenta uništiti sve što je stvarano 17 godina

Japan i Kina. Kina može oživjeti, ali i destabilizirati svjetsko gospodarstvo. Jer, ona je najveći potrošač bakra, kositra, cinka, platine, čelika i željezne rudače. Drugi je najveći potrošač aluminijske i olova i postala je drugi najveći potrošač nafte (poslije SAD-a), pa se i njoj zahvaljuje prošlogodišnja 35 posto veća potražnja - pa stoga i poskupljenje - nafte. Upravo zbog kineske potrošnje, SAD osjeća nestašicu cementa.

Svijet u sve znatnijoj mjeri ovisi o Kini, o njenom jeftinom radu i golemom apetitu za robama i kapitalom. Prošle godine u Kinu je ušlo 50 milijardi dolara stranog kapitala, Kinezi su kupili dva milijuna automobila, ove godine nabavit će još tri milijuna, a 2020. godine ku-

pit će 20 milijuna, što će biti više nego se sada prodaje u SAD-u. Što je svijet sve međuovisniji, stabilnost mu je sve važnija. Zato se moli da nova generacija na kineskom vrhu bude dovoljno umješna i da uspije smiriti strasti i održavati stabilnost.

Ljudska prava kao džoker

Dosad se u poslovima i javnim raspravama s Kinezima, često i gotovo rutinski, koristilo optužbe da kineske vlasti ne poštuju demokraciju i da krše ljudska prava. To su bili džokeri u svim nadmetanjima. No, i Amerikanci, a i ostali veliki, ne samo da podnose nego praktički podržavaju ponašanje kineskih vlasti. Jer, kao i kineski politički vrh, tako je i famozna međunarodna zajednica zabrinutija za stabilnost države sa 1,3 milijarde stanovnika nego za kršenje ljudskih prava. Zato je, poslije samo 15 godina, u svjetskim političkim nadmetanjima praktički zaboravljeno da je u gušenju prosjedna na Tiananmenu pobijeno više stotina, a ranjeno više tisuća mladih Kineza.

No, uz toliko isprepletene poslove, međuovisnost i međusobno razumijevanje u odnosima velikih, ostalo je malo prostora za ozbiljno posjedanje na Tiananmen. A upravo takav zaborav imali su na umu i iskusni Deng Xiaoping, kad je odlučio poslati tenkove i vojsku protiv prosjednika, i George Bush stariji kad mu je poručio da takav incident neće uništiti ono što su Washington i Peking stvarali 17 godina.